

Psalmus

Lxxi

significat interest aliquid infra ipsum et cithara
Interesse dicunt quod norunt: eo quod cōcauum il-
lud lignum cui chordae supradicatae sunt: ut resonet
in superiore parte huius psalterii: cithara autem in infe-
riore: et quod spuma desuper: caro de terra signifi-
cari videtur: quod psalterium spuma: quod citharam ca-
ro. Et quod duas dixerat reductiones nostras
ab abyssis terre: unam secundum spiritum in spe: al-
teram secundum corporeum in re: audi eas duas. Etenim
ego cōfitebor tibi in vasis psalmi veritatem
tuam. Hoc secundum spiritum. Quid de corpore?
Psallat tibi in cithara sanctus israel.
Iterum hoc audi: propter ipsum iterum et iterum.
Exultabunt labia mea cum psallat

*Ella fia
tu cantauero*

Alia lfa
treuerui
fuerit et erubuerit qui querunt ma
la mihi. Qn confundent: qn erubescet:
nisi in fine seculi: Buobus enim modis con
fundent: aut cu credunt in christu: aut cuz
venerit christus. Itaz qdli b est ecclesia:
qdli gemit triticu inter paleas: qdli ge
munt spicce inter zizania: qdli gemit va
sa miscodie inter vasa ire facta in contume
liam: qdli gemit liliuz inf spinas: non de
erut inimici qui dicant: Qn moriet et per
ibit nomen eius: id est: ecce veniet tpus ut
finiant: et non sint christiani. Sic ceperunt
et aliquo tpe: ita vscg ad certu tps erunt.
S3 cu ista dicunt: et sine fide moriunt: et per
manet ecclia pdicatis brachiu dni o gene
rationi supuenture. Veniet et ihe ultim⁹ in
claritate sua: resurget oēs mortui: qscg cuz
causa sua: separabunt boni ad dexterā: malii
aut ad sinistram: et confundent q insultabat:
erubescet q garriebant: Et sic lingua mea
post resurrectionē meditabis iusticiā tuaz:
tota die laudē tuā: Lū qfusi fuerint et eru
buerint qui querunt mali mala.

ExPLICIT Tractatus de ps. LXX.
InCIPIT Tractatus de ps. LXXI.
Hab. Salomonē: quidem psalmi
mihi huius titulus p̄notat. Et hec uero dicunt q̄ non possint illi Salo-
moni regi israelitam carnē iuxta ea q̄ de illo scripta
cta scripture loquuntur conuenire: Dño autem
christo aptissime p̄nit. Unde intelligit etiā ipsius
sumus vocabulū Salomonis ad figuratā significatiōne adhibitū: ut in eo christus accipiat. Salomon q̄ppe interpretat pacificus
ac q̄ hoc tale vocabulū illi verissime atque
optime congruit: per quē mediatorem ex inimicis
accepta remissione peccatorum reconciliari
mūr deo. Etenim cū inimici essent reconciliati
sumus deo p̄ mortē filii ei⁹. Idem ipse est ille
pacificus q̄ fecit utraq; vnu: et medium
parietē macerie soluēs inimicitias ī carnis
sua: legē mandatorum in decretis euacuās
ut duos cōderet in se ī vnu nouū hoīez
faciēs pacē: Ipse veniēs euangelizavit pacem
his q̄ lōge: et pacem his q̄ p̄pe: Ipse in
euāgeliō dicit: Pacē reliquo vobis: pacem
meā do vobis: Et mltis alijs testimonij⁹ do-
min⁹ christus pacificus esse monstrat: nō fuit
pacē quā nouit et q̄rit hic nūdus: sed illa pa-
cem de q̄ dī apud prophetam: Babo eis sole-
ciūm velez: pacē sup pacē: cū sc̄z paci reconciliatiōis addit⁹ pax imortalitatē. Hā pos-
oia reddita q̄ p̄misit deus: nouissimaz pacem
nos expectare debere: q̄ cū deo vi-
imus in eternū: id est prophetā ostendit ubi ait:
Bne deus noster pacē da nobis: oia eni-
dedisti nob̄. Pax erit plane illa pfecta q̄
nouissima inimica destruet mors. Et iusta
erit b̄ nisi in pacifico illo reconciliatore no-
stro: Sicut enī in Adam oēs moriūt: sic et
in christo oēs vivificabunt. Quod ḡ inue-
nimus verū Salomonē: b̄ est verū pacifi-
cum: quid deinde psalmus ipse de illo doc-
eat: attendam⁹. **E**xpositio psalmi
Eus iudiciū tuū regi da: et
iusticiam tuam filio regis
Domin⁹ in se in euāgeliō dicit:

Deus iudicium tuum regi da: et
iusticiam tuam filio regis.
Bonum ipse in euangelio dicit.
Pur non iudicat quemque: sed omne iudicium de-
dit filio: Hoc est ergo: Deus iudicium tuum re-
gi da. Qui rex etiam filius est regis: quia et de-
per utique rex est. Ita scriptum est: quod rex fecit nu-
ptias filio suo. Adore autem scripture idem re-
petitur. Nam quod dixit: iudicium tuum: hoc
aliter dixit: iusticiam tuam: et quod dicit: regi:
hoc aliter dixit: filio regis: sicut est illud.
Qui habitat in celo: irridebit eos: et dominus liber-
abit eos. Quod est: qui habitat in celo:

Psalms

Hec est dñs: et quod est irridebit eos: hoc ē: subsannabit eos. Et Leli enarrat gloriā dei: et opa manū eius annūciat firmamētum: Leli repetitū sunt nomine firmamētū: et qđ dictum est glam dei: repetitū est opera manū eius: et qđ dictū est enarrat: repetitū ē annūciat. Iste autē repetitiōes mltū eloquia diuina cōmendat: siue eadez vba: alia sentētia: siue alijs vbiis eadem sentētia repeatat: et marie reperiūt in psalmis: et ī eo genere fmonis quo animi est mouēd⁹ affectus. Beinde sequit. **Judicare** populuſ tuu in tua iusticia: et pauperes tuos in iudicio. Rex pat regi filio ad quam rem dedit iudicium suū et iusticiam suā: satis ostendit cū dicit: **Judicare** populuſ tuu in iusticia: id est ad iudicāduſ populuſ tuu. **Tallocutio** est apō Salomo nez: **Prouerbia** Salomonis filij Bauid: Scire sapiaz et disciplinā: hoc est puerbia Salomonis: ad sciendā sapiam et disciplinā: ita iudicium tuu regi da: **Judicare** p̄lm tuu: id est iudicium tuu da ad iudicāduſ populuſ tuu. **Q**āt aut ait p̄us populuſ tuu: hoc ait posterius pauperes tuos: et qđ ait p̄us in iusticia: hoc posterius in iudicio: more illo repetitiōis: **E**bis sane demōstrat populuſ dei pauperē esse debere: id est nō supbuž: et humilē. Beati enī pauperes spū: qm̄ ipo- rum est regnū celoz. Quia paupertate etiaž beatus Job paup fuit: et aīqz magnas il- las terrenas diuitias amulisset. **Q**d̄ id cōmemorandū putauit: qm̄ sunt qdam q̄ facilius omnia sua paupibus distribuūt: q̄ ipi pauperes dei fiāt. Inflati sunt enī iactantia qua putant sibi esse tribuendū: nō grē dei q̄ bñ viuunt: et ideo iam nec bñ viuunt q̄- tacūqz bona opa facere videant. Be suo q̄ppe habere se putat: et gloriāt q̄si nō acce perim: diuites sui nō pauperes dei: abūda- tes sibi nō egētes deo. Sed ait apostolus. Si distribuero oia mea paupib⁹ et tradide ro corpus meū vt ardeam: caritatē autem non habeā: nihil mihi pdest. **L**anqz dice ret: Si distribuero omnia mea paupibus: et paup dei nō fuero: nihil mihi pdest. **C**ari- tas enī non inflat: nec est vera caritas dei in eo q̄ ingratus est spūsancto ei⁹ q̄ quem diffundit in cordibus nr̄is caritas ei⁹. Et ideo tales nō ptinēt ad populuſ dei: q̄ nō sūt pauperes dei. Pauperes q̄ppe dei dicūt: nos autē non spūm hui⁹ mūdi accepimus: et spūm q̄ ex deo est: vt sciamus q̄ a deo do- nata sunt nobis. Hā cū et in ipo psalmo p-

Alia līra
non habet

LXXI

pter suscepti hois sac̄m: quo vbum caro factū est: dicaſ deo patri regi: iusticiā tuaž da filio regis: nolūt isti sibi dari iusticiam: b̄ a semetipis ēa h̄re p̄fidunt. Ignorantes enī dei iusticiā et suā volētēs p̄stituere: iusti- cie dei nō sunt subiecti. Non sunt itaqz: vt dixi paupes dei: b̄ diuites sui: q̄r non sunt huiles: b̄ supbi. Veniet vō ille iudicare po- pulū dei iusticia: et pauperes dei ī iudicio: et eo iudicio discernet a diuitib⁹ eoz paupes suos: b̄ q̄s paugtate sua fecit diuites suos. Elamat ei q̄ppe p̄plūs pauper: **J**udica me de⁹ et discerne cām meā de gēte nō sancta. **Q**āt inuitato vboz ordie: cū p̄us dixiſ: **B**eūs: iudicium tuu regi da: et iusticiā tuam filio regis: p̄us ponēs iudicium: deide iusticiā: p̄us iudicium posuit: deide iudicium di- cens. **J**udicare p̄lm tuu ī iusticia: et pau- peres tuos ī iudicio: magis oñdit iudicium se appellasse iusticiā: nihil interesse demon- strans quo ordie ponat cū idē sit. Solet enī dīcī iudicium prauū qđ iūstū ē: iusticiaz vō iniquā vliniustaz dicere nō solem⁹. Si enī praua et iniusta erit: nec iusticia iā dicē da ē. **P**roide ponēdo iudicium atqz iusticie noīe repetēdo: satis edocet p̄pe se appella- re iudicium qđ p̄ iusticia ponit solet: id ē qđ ī male iudicando intelligi nō p̄t. **E**bī enī dñs dicit: nolite iudicare p̄sonalē: b̄ rectū iudicium iudicate: ostendit esse posse pra- uum iudicium: cum dicit rectum iudicuz iudicate. Beniqz illō vetat: hoc precipit. **L**um vero sine vlla adiunctione dicit iudi- cium: continuo iūstū vult intelligi: sicut est qđ ait: Relinqtis grauiora legis miseriaz et iudicium: et illud qđ Hieremias dicit: faci- ens diuitias suas nō cū iudicio: Non ait: faciens diuitias prauo: vliniusto iudicio: v̄l non cū iudicio recto aut iusto: b̄ nō cum iudicio: iudicium nō appellās: nisi qđ rectuz ac iūstū ē. **M**uscipiat mótes pacē populo: et colles iusticiam. Mótes maiores sunt: colles minores. Mimiruz ergo hi sunt quos aliis habz psalmus: pusil los cum magnis. Isti sunt qui p̄pe: mótes exultaerunt sicut arietes: et isti: colles si- cut agni ouiuuz. In exitu israel de egypto: id est in poli dei liberatioē ab hui⁹ seculi ser- uitute. **E**xcellenti ergo sanctitate eminen- tes in ecclesia mótes sunt: qui idonei sunt et alios docere: sic loquendo vt fideliter in- struantur: sic viuendo vt salubriter imiten- tur. Colles autem sunt illorū excellentiam sua obedientia subsequentes. **Q**uare ergo

Psalms

montes pacē t colles iusticiā: An forte nihil interesset: etiam si ita dicere: Suscipiant montes iusticiā p̄plo: t colles pacem: Utrisq; enī iusticiā t vtrisq; pax necessaria est: t fieri potest vt alio nomine pax appellata sit ip̄a iusticia. Hec est enī vera pax: nō q̄ lem iniusti inter se faciūt. An potius cū distinctione non p̄temnenda intelligendū ē quod ait: Montes pacē t colles iusticiā: Excellentes q̄ppe in ecclia paci debēt vigilanti intentiōe cōsulere: ne ppter suos honores sup̄be agēdo se scismata faciat vnitatis cōpage dirupta. Colles aut̄ ita eos unitando t obediendo subsequant: vt eis christum anteponāt: ne maloꝝ montū qm̄ vident̄ excellere vana auctoritate seducti: se a christi vnitate dirumpāt. Iō dictum est: Suscipiat montes pacē p̄plo. Bicāt qdē: Imitatores mei estote sicut t ego christi. S; rursus dicāt: Licet si nos aut̄ angelus de celo vobis annūciasuerit p̄terq; qd accepistis anathema sit. Bicāt etiā: Nunqād Paulus p̄ vobis crucifixus est: aut̄ in nomine Pauli baptizat̄ estis: Ita suscipiat pacem p̄plo dei: id est paupibus dei: nō illis: sed cū illis regnare cupiētes. Illi q̄ dicant: Ego sum pauli: ego autē apollo: ego v̄o cephe: h̄ omnes dicant: ego sū christi. Hec est iusticia nō anteponere suos dominos: nec equare: ita leuare oculos in montes vnde veniat auxiliū sibi: vt tñ auxiliū suum nō sperent a mōtibus: s; a dño qui seit celū t terrā. P̄t t sic cōuenientissime intelligi: Suscipiat mōtes pacē p̄plo: vt pacem intelligamus in reconciliatiōe q̄ deo reconciliāmur: montes q̄ppe eā suscipiūt populo eius. Hoc aplūs itaq; testat. Vtētra transierūt: ecce facta sūt noua: omia autē ex deo qui recōciliavit nos sibi q̄ christum t dedit nobis m̄ysteriū recōciliatiōis. Ecce quō suscipiūt mōtes pacē p̄plo ei⁹. Bē enī erat in christo mūdū recōciliās sibi: nō reputans ill̄ delicta eorū: t ponens in nob̄ v̄bum reconciliatiōis. In q̄bus: nisi i mōtibus q̄ suscipiūt pacem p̄plo eius: Quo circa legati pacis subsequent adiungūt et dicunt: Pro christo ḡ legatiōe fungimur tanq; deo exhortante q̄ nos obsecramus p̄ christo reconciliari deo. Hanc pacē suscipiat montes p̄plo eius: id est: p̄dicationē legationēq; pacis ei⁹. Colles aut̄ iusticiā b̄ est obediētiā: qd̄ est in hoībus t in om̄i rationali creatura: oīs iusticie origo atq; p̄ficio: ita vt duoz̄ hoīm: id est Adā q̄ fuit

LXXI

caput mortis n̄re: t christi q̄ est caput salutis nostre. Hec cōmēdet magna distictio: q̄ sicut p̄ obedientiā vnius hoīs peccatores cōstituti sunt multi: ita p̄ t obedientiā vnius hoīs iusti p̄stinent multi. Suscipiant ḡ montes pacē p̄plo: t colles iusticiā: vt hoc mō vtrisq; concordantibus fiat qd̄ scriptū est: Justicia t pax osculate sunt se. Qd̄ v̄o alii codices b̄nt: suscipiant mōtes pacem p̄plo t colles: vtroq; ḡ p̄dicatores euangelice pacis intelligendos puto: siue p̄cedentes siue subsequētes. In his autē codicibus illud sequitur. In iusticia iudicabit paupes p̄plo. Sed illi magis codices approbantur: qui b̄st quod supra exposui mus: Suscipiat mōtes pacem p̄plo: t colles iusticiā. Aliqui autem habent populo tuo: aliq; non habent tuo: s; tantūmodo p̄plo. Judicabit paupes populi: t saluos faciet filios pauperū. Pauperes t filii pauperū idem ip̄i m̄bi videntur: sicut eadem ciuitas est syon t filia syon. Si autē distinctius intelligendum est paupes accipitnus mōtes: filios aut̄ pauperū colles: velut p̄phetas atq; apostolos paupes: filios aut̄ eorū: id est q̄ sub eorum auctoritate p̄ficiūt filios pauperū. Q̄ v̄o supradictū est: iudicabit: t postea saluos faciet: quedam velut expositio est quō iudicabit. Ad hoc enim iudicabit vt saluos faciat: id est a p̄dendis damnādisq; discerat: q̄bus donat salutē patam reuelari tē pore nouissimo. Atalibus q̄ppe illi dicit: Ne p̄das cum imp̄is aiā meā: t Jūdica me deus t discerne causam meā de gente non sancta. Considerandū enī qd̄ non ait: Judicabit paupem p̄plo: sed paupes p̄plo. Supra enī vbi dixit: Judicare p̄plo tuū in iusticia: t paupes tuos in iudicio: eundē dixit p̄plo dei quos paupes ei⁹: id est tantūmodo bonos t ad dexterā p̄tē p̄tinentes. Quia v̄o in h̄ seculo s̄l dextri sūnistriq; pascunt: q̄ velut agni t hedi i fine separandi sunt: totū sicut cōmūtuū ē: nomine p̄plo nuncupauit. Et q̄r iudicū etiā h̄ i bono ponit: id est ad saluos faciēdos: iō ait: Judicabit paupes p̄plo: id est eos ad salutem discernet q̄ sunt in p̄plo paupes. Ja q̄ sint paupes sup̄ exposuimus: hos et egenos intelligim⁹. Et hūliabit calunia torem. Nullus melius q̄ diabolus b̄ calumniator agnoscit. Calunia eius ē: nūqd̄ gratis colit Job deū: Hūliauit aut̄ illum dñs Jesus ḡfa sua: suos adiuuās vt graz

Psalmus

deū colāt: id est delectenf in dñō. H̄umili-
auit etiā sic: qz cū diabolus: id est p̄nceps
hui⁹ mundi nibil in eo inuenisset: occidit p̄
calūnias iudeor̄: quib⁹ est yesus calūniator
vasis suis operans in filiis dissidētie. H̄ūli-
liatus est em̄: qz ille quem occiderāt resur-
rexit et regnū abstulit mortis: cuius ille po-
testatē ita gerebat: vt ex vno homie quem
decepit: oēs p̄ mortē traheret ad cōdemna-
tionē. Sed humiliat⁹ est: quoniā si ob vni⁹
delictū mors regnauit p̄ vnu⁹: multomagis
qui abūdantiā grē et iusticie accipiūt in vi-
ta regnabit p̄ vnu⁹ Iesum christū: q̄ humi-
liauit calūniatoris falsa crīmīa: iniquos iu-
dices: falsos testes: vt eis p̄deret imittentē.

Et p̄manebit soli: vel p̄manebit
cum sole. Sic etiā melius interpretandū q̄dā
noſtri putauerūt: qd̄ i greco ē συνφα-
ρα. Qd̄ si latine vno verbo dici posset:
cōpermanebit dicendū esset: ideo qz latine
verbū nō pōt dici: vt saltē sentētia exp̄me-
ret: dictū ē: p̄manebit cū sole. Rūbil est. n.
aliud ē: cōpermanebit soli: q̄d̄ p̄manebit cū
sole. Quid aut̄ magnū est p̄manere cū sole
et p̄ quē facta sunt omnia: et sine quo factū
est nibil: nisi qz hec p̄phetia ppter eos pre-
missa est: qui putant religionē nomis chri-
stiani vsc̄ ad certū temp⁹ in hoc seculo vi-
cturā: et postea non futurā. P̄manebit ḡ
cū sole: q̄d̄ sol orit et occidit: hoc ē q̄d̄ sol
tempora ista volūtūr: nō deerit ecclia dei:
id est christi corp⁹ i terris. Qd̄ vō adiūgit.
Et ante lunā t̄ generatiōes gene-
rationū. Potuit dicere: et ante sole: id est
et cū sole: et ante sole: qd̄ intelligeret: et cum
temporib⁹: et ante tempora. Qd̄ ergo temp⁹
antecedit eternū est: et hoc vere habendū ē
eternū qd̄ nullo tpe variat: sicut in p̄ncipio
erat verbū. Sed p̄ lunā significare maluit
incremēta defectusq̄ mortalium. Beniq̄ cū
dixisset: ante lunā: volēs quodāmodo ex-
ponere p̄ qua re lunā posuerit: generatiōes
inquit generationū: tanq̄ diceret: ante lu-
nam: id est ante generatiōes generationū:
que transeūt deceſſiōe et successiōe morta-
lū: tanq̄ detrimētis incremētis lunarib⁹:
ac p̄ hoc qd̄ melius intelligif: ante lunam:
nisi omnia mortalia imortalitate p̄cedere:
Qd̄ etiā sic nō incōueniēter accipi potest:
vt qm̄ humiliato calūniatore sedet ad der-
terā patris: hoc sit p̄manere cū sole. Splē-
dor em̄ eterne glorie intelligif fili⁹: tanq̄ sol
sit pater: et splēdor eius filius ei⁹. Sed sicut
ista dici possunt de inuisibili substātia crea-

LXXI.

toris: nō sic de ista visibili creatura in qua
sunt corpora celestia quo illistrī eminet sol:
de quo hec similitudo adhibita ē: sicut ad-
hibet etiā de terrestrib⁹: petra: leo: agnus:
homo habens duos filios et cetera. Ergo
humiliato calūniatore p̄manet cū sole: qz
victo diabolo p̄ resurrectionē: sedet ad der-
terā patris: vbi iā nō morit: et mors ei ultra
non dominabit: et hoc ante lunā tanq̄ pri-
mogenit⁹ a mortuis p̄cedēs ecclesiā morta-
liū decessione ac successiōe trāseuntē. Ip̄e
sūt generatiōes generationū: aut forte qz ge-
neratiōes sunt quib⁹ generamur mortalit̄.
Generatiōes aut̄ generationū quib⁹ rege-
neramur imortaliter: et hoc est ecclia: quā
ille antecessit: vt p̄maneret ante lunā p̄mo-
genit⁹ ex mortuis. Sane quod est in greco
γένετος γένεσις: nō nulli interpretati sunt: nō
generatiōes: sed generatiōis generationū:
quia γένετος ambiguus est casus i greco:
et γένετος genitiv⁹ singularis τοσ γένετος: id
est hui⁹ generatiōis: an accusatiō pluralis
τασ γένετος: id ē has generatiōes: si cuide-
ter apparet: nisi qz merito sensus ille p̄lat⁹ ē:
vt tanq̄ exponēdo qd̄ dixerit lunaz: secul⁹
adūgeret generatiōes generationū. Et
descendet sicut pluua in vellus: et
sicut gutte stillantes sup terrā. Reco-
luit et admonuit illud quod factū est p̄ iudi-
cem Bēdeon: de christo id habere in fine.
Petijt quippe ille signū a domino vt i area
positum solum vellus complueref: et sicca
et area: et rursū solum vell⁹ sicca esset: et cō-
plueref arca: et ita factū ē. Qd̄ significavit
tanq̄ in area in toto orbe terrar̄: siccu⁹ vel-
lus fuisse priorē populum israel. Idem ip̄e
ergo christus descēdit sicut pluua i vellus
cum adhuc area sicca esset. Unde etiā di-
xit: Nō sum missus nisi ad oues que perie-
rant domus israel. Ibi matrem de qua for-
mam serui accipet: in qua hominib⁹ appa-
reret elegit: ibi discipulos quibus hoc idē
precepit dicens: in viam gentiū ne abiē-
ris: et in ciuitates samaritanorū ne introie-
ris. Itē primū ad oues q̄ perierūt dom⁹
israel. Cum dicit: itē primū ad illas: ostē-
nit et postea cū iam esset area compluēda:
ituros eos etiā ad alias oues quenō essent
ex veteri p̄plo israel: de quibus dicit: Ha-
beo alias oues que non sunt ex hoc ouili:
oportet me et ipsas adducere: vt sit unus
rex et unus pastor. Hinc et apostol⁹: Bi-
co em̄ inquit christum ministrū fuisse circū-
cisionis ppter veritatem dei: ad cōfirmā-

Alia līa.

t̄ nō baber.

t̄ stillicidia stil-
lantia.

Psalmus

das pmissiones patrum. Sic pluuiia descēdit sup yellus sicca adhuc area. Sed qm̄ sequit: Gentes autē sup misericordia glorificare deū: ut accedente tempore compleret quod p̄ prophetā dicit: Popul⁹ quē non cognoui seruuit mihi: i obauditu aur̄l obediuit mihi: videm⁹ iaz gratia christi siccam remāisse gentē iudeoz: toti⁹ orbem terrū in omib⁹ gentib⁹ christiane gracie plenis nubib⁹ cōplui. Alio quippe verbo eandē pluuiā significauit dices: Butte stillantes nō iam sup yellus sed sup terrā. Quid est em̄ aliud pluuiā q̄ gutte stillātes? Iōo autē illā gentem velleris nomie significari puto: vel qr̄ expolianda fuerat auctoritate doctrine: sicut ouis expoliā vellere: vel q̄a in abdito eandē pluuiā detinebat: quā nob̄ lebat p̄putio p̄dicari: id est in circūcisē gentibus reuelari.

Alia lfa. Orient in dieb⁹ eius iusticia et abundantia pacis: donec auferat tollat̄ luna: hic qđ dictuz est: tollatur: alij interpretati sunt auferat̄: alij vo extollat̄: vnum verbū grecum: sicut ynicuiq̄ visum ē: trāsserētes qđ ibi positiū ē: anthanereche. Sed qui dixerūt tollat̄: et qui dixerūt auferat̄: nō vsc̄ adeo dissonāt̄. Tollat̄ em̄ magis habet cōsuetudo ita dici: vt auferat̄ et non sit: q̄ ita vt altius eleuet̄. Auferat̄ vo p̄sus alif intelligi nō potest: nisi vt p̄dak̄: hoc est vt nō sit. Extollat̄ autē nibil nisi vt altius eleuet̄. Qđ quidē cum in malo ponitur: supbiā solet significare: sicuti est: In tua sapientia noli extolli. In bono āt ad honore p̄tinet ampliore: velut cū aliquid eleuatur: sicuti est: In noctibus extollite manus vestras i sancta et b̄s dicite dñm. Hic ergo si auferat̄ dictuz intellecerim⁹: qđ erit donec auferat̄ luna: nisi efficiat̄ vt non sit: fortassis em̄ hoc intelligi voluit: ne vlt̄ sit mortalitas: qđ nouissima inimica destruetur mors: vt pacis abundantia vsc̄ ad hoc p̄ducatur: ne quid resistat felicitati beator̄ ex infirmitate mortalitatis qđ erit in illo seculo: cui tenem⁹ fidele p̄missionē dei p̄ Jesu christū dñm nostrū: de quo dicit: Orietur in diebus ei⁹ iusticia et abundantia pacis: donec morte oīno deuicta atq̄ destruta oīs mortalitas absūmat̄. Sin vo vocabulo lune: nō mortalitas carius p̄ quā nūc trāsit eccl̄ia: sed ip̄a oīno eccl̄ia significa ta est: que p̄maneat in eternū ab hac mortalitate liberata: ita dictū accipiēdū est: Orietur i diebus eius iusticia et abundantia pacis: donec extollat̄ luna: tanq̄ diceret: ori-

LXXI.

etur in diebus eius iusticia que tradic̄ionem ac rebellionē carnis vincat: et fiat Pax intantū crescēt et abundans: donec luna extollat̄: id est eleuet̄ eccl̄ia p̄ gloriam resurrectōis: cū illo regnatura qui eam in hac gloria p̄mogem⁹ a mortuis ātecessit: vt sederet ad dexterā patris: ita cum sole p̄ manet ante lunam: quo postea extolleret et luna.

Alia lfa. Et dominabit̄ a mare vsc̄ ad mare: et a flumine vsc̄ ad terminos orbis terre. Be q̄ vsc̄ dixerat:

Alia lfa. Orient in dieb⁹ ei⁹ iusticia et abundantia pacis: donec extollat̄ luna. Si eccl̄ia h̄ recte significat̄ vocabulo lune: consequēter ostēdit q̄ late eandē eccl̄ia fuerat diffusus: cū adiecit̄ et dominabit̄ a mari vsc̄ ad mare. Mari quippe magno cingitur terra qui vocat̄ ocean⁹: de quo influit quoddaz exiguū in medio terraz: et facit ista maria nostra nobis que nauigis frequētant̄. Proinde a mari vsc̄ ad mare: a quolibet fine terre: vsc̄ ad quēlibet finem dominaturū dicit: cui⁹ nomen et potestas toto orbe fuerat p̄dicanda multisq̄ valitura. Qđ ne aliter posset intelligi: a mari vsc̄ ad mare: continuo subiecit̄: et a flumine vsc̄ ad terminos orbis terre. Quod ergo ait: vsc̄ ad terminos orbis fre: h̄ ante dixerat: a mari vsc̄ ad mare. Qđ vo nūc ait: a flumine: euidēter exp̄sist inde voluisse christū potestatē suaz iam cōmendare: vnde et discipulos cepit eligerē: a flumine sc̄i iordanē: vbi sup baptizatū dominū cuz descendēt spiritus sanct⁹: sonuit vox de celo: hic est filius meus dilectus. Hic ergo doctrina eius incipiens: et magisterij celestis auctoritas dilatā vsc̄ ad terminos orbis terre: cuz predicat̄ euāgeliū regni in vniuerso orbe in testimoniu omnibus gentibus: et tūc veniet finis.

Alia lfa. Lorā illo decident ethiopes: et inimici eius terram lingēt̄. Per ethiopes a pte totuz omnes gentes significat̄: eam eligens gentē quā potissimum nominaret que in finibus terre est. Lorā illo p̄cedent. dictū est: adorabūt̄ eum. Et quoniam scismata futura erāt p̄ diversa terraz loca: que inuidet̄ eccl̄ie catholice toto terrarum orbe diffuse: eandem porro scismata p̄ hominū nomina se fuerant diuisura: et homines amando quib⁹ auctoribus scissa sūt glorie christi: que p̄ omnes terras est inimicatura. Ideo cum dirisset coram populo: decident ethiopes: adiunxit: et inimici eius terram lingēt̄: id est homines amabunt̄ vt

PSALMUS

Inuidet Christi glorie: cui dictum est: Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloriam tuam. Homo quippe audire meruit: terra es: et in terra ibis. Hac terram lingendo: id est talium auctoritate vaniloqua delectati: eos amando: et in suauissimos habendo contradicunt diuinis eloquibus qibus catholica ecclesia prouiciata est: non in aliis parte terrarum futura: sicut quelibet scismata: sed in universo mundo fructificando atque crescendo usque ad ipsos ethiopes extremos videlicet: et teterimos hominum perpetueta.

Reges Tharsis et insule nubera offerent: reges arabum et saba dona adducet.

Alia lira.
non habet.
Et adorabunt eum omnes reges terre: omnes gentes seruient eum: Hoc iam non expositorez: sed cōtemplatorē desiderat: immo non solum letantiū fidelium: sed etiam infidelium gemētū infertur aspectibus: nisi quod fortasse querendum est quod dictum sit: dona adducent. Ea quippe adduci solent quod ambulare posunt. Numquid namque de imolandis victimis dicuntur: Absit ut talis oratio in diebus eius iusticia. Sed ista dona quod adducēda predicta sunt: homines mihi videntur significare quos in societate ecclie Christi: regum adducit auctoritas: quis reges etiam postequentes dona adduxerit: non scientes quod facerent sanctos martyres imolando. Cum vero exponet casus cur etiam honor deferrere a regibus eis seruire ab oib[us] getib[us]. Quia libavit: inquit: ege nū a potestate: et pauperem cui non erat adiutor. Iste egenus et paup[er] plus est credens in eum. In hoc populo sunt etiam reges adorantes cum. Non enim egeni esse deditur et paup[er]es: id est humiliiter peccata cōfidentes: et egentes gloria et gratia dei: ut eos rex ille filius regis liberet a potestate. Ide quippe est potens ille qui superius caluniator est dictus: quem potest ad homines sibi subdendos: et in captiuitate retinendos non virtus eius fecit: sed humana peccata. Ide ipse et fortis est dominus: ideo et hic potens: sed qui humiliauit calumpniatorē: et intravit in domum fortis: ut eo alligato yasa eius diriperet: hic liberavit egenum a potente: et pauperez cui non erat adiutor. Non enim hoc efficere potuit vel cuiuscumque virtus: vel quiscumque homo iustus: vel aliquis angelus: Cumque nullus esset adiutor: ipse adueniens saluos fecit eos. Occurrebat autem si propter peccata homo tenebatur a diabolo: numquid nam Christo qui eruit egenum a potente peccata placuerunt: Absit. Sed.

Alia lira.
liberabit.
pauperem.
Et ipse in opere et paup[er]e: Id est

LXXI.

peccata dimittit illi humili: et non de suis meritis cōfidenti: aut de sua virtute salutem sperantibus: sed indigenti gratia salvatoris sui. Cum autem addidit. Et animas pauperum saluas faciet: Utrumque adiutorium gratie comedavit: et quod est in remissionem peccatorum: cum autem: Parcer paup[er]e et in opere: et quod est in proportione iusticie cum addidit: et animas pauperum saluas faciet. Nemo enim sibi est idoneus ad salutem. Que sal[us] est: Est perfecta sal[us] iusticia: sed non nisi dei adiuvet gratia: quia plenitudo legis non est nisi caritas: quod non a nobis existit in nobis: sed diffundit in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ex usuris et iniustitate redimet animas eorum: Que sunt iste usus: nisi peccata que etiam debita nominantur: Usuras autem appellatas puto: quod plus mali inuenitur in suppliciis quam in peccatis. Nam (ubi gratia) cum homicida corpus suum hominis periret: aie aut nihil nocere possit: ipius et anima et corpus perdit in gehenna: Propter huiusmodi temptationes presentes precepit: et iurisores futuri supplicij dictum est: Ego venies cum usuris exigere. Ab his usuris redimunt aie pauperum sanguine illo qui effusus est in remissionem peccatorum. Redimet ergo ab usuris: remittendo peccata quod debet ampliora supplicia. Redimet autem ab iniustitate: adiuvando per gratiam etiam ad faciendam iusticiam. Eadem itaque duo repetita sunt que supra dicta erant. Quod enim supra est: parcer in opere et paup[er]e: hoc intelligit: Ex usuris: quod vero ibi dicitur: Alias pauperum saluas faciet: hoc dictum videat: Ex iniustitate redimet: et ab utroque subaudit. Nam parcer redimet ab usuris: saluos autem faciendo redimet ab iniustitate. Ita cum parcer paup[er]e et in opere: et alias pauperum saluas faciet: sic ex usuris et iniustitate redimet animas eorum. Et honorabile nomine eius coram ipsis. Dant enim honorem nomini eius per tatus beneficij: qui resident: dignum et iustum esse gratias agere domino deo suo. Vel quod habent codices aliqui: Et honorabile nomine eorum coram ipso: quia et si videntur huic seculo contemptibiles christiani: nomen eorum coram ipso est honorabile: qui eis illud dedit: iam non memor nonnumquam eorum per labia sua quibus antea vocabantur: cuius essent gentilium superstitionibus obligati: vel suorum malorum meritorum signati vocabulis: anteque essent christiani. Quod non nomen honorabile est coram ipso: et si cōtempibile videat inimicis. Et vivet et da

Alia lira.
eorum.
illo.

Psalinus

bitur ei de auro arabie: Non dicere: et viuet: de quo em non posset dici h quātulocūq; spacio temporis viuēte in hac terra: nisi illa vita cōmendaret: in qua iam nō morit: et mors ei vltra non dominabit: atq; ideo: et viuet qui temptus est moriēs: qm̄ sicut aliis ppheta dicit: tolle de terra vita eius. Sed quid est: et dabit ei de auro arabie: Mā qd̄ inde aurū etiā ille Salomō accepit: in hunc psalmum figurate traiectum est: in alium verū Salomonē: id est verum pacificū. Non enī ille dominatus est a lumine vlosq; ad terminos orbis terre. Sic ergo pphetatu est etiā sapientes hui⁹ mūdi i chris̄to fuisse credituros. Per arabia autē etiā gentes intelligim⁹: per aurū sapientiā: que ita excellit inter omnes doctrinas: vt aurū inter metalla. Unde scriptuz est: Accipite Alia lfa. prudentiā sicut argentū: et sapientiā sic auctorabūt. rum pbatū. Et orabūt de ipo semp. Qd̄ h̄ grecus t̄epi aut̄ ou: aliqui interptati sunt de ipo: aliqui p ipo: vel p eo. Quid est aut de ipo: nisi forte q̄ oram⁹ dicentes: adueniat regnū tuū: Christi nāq; aduētus p̄sentavit fidelibus regnū dei. Pro eo vō quō intelligit angustū est: nisi q̄ cū orat p ecclia: p ipo orat: q̄ corp⁹ ē eius. Be chris̄to quippe et ecclesia p̄misum est sacramen- tū magnū: Erunt duo in carne vna. Jam vō qd̄ sequit. Tota die: Id est toto tempore. Benedicent ei: Hatis apertū est. t nō habet.

Alia lfa. Et erit firmamentū in terra in sumis montiū. Omnes enī promissiones dei etiam in illo firmate sunt: quia in illo impletū est: quicqd̄ pro salute nra pphetatu est. Nam summa montū scripturarū diuinariū auctores: id est p̄ quos misstrate sunt intelligere cōuenit: in quib⁹ vtiq; ip̄e est firmamentū: quoniā ad illū oia que diuinū scripta sunt referunt. Hoc aut in terra esse voluit: qz ppter eos qui in terra sunt illa cōscripta sunt. Unde et ip̄e i terrā venit: vt ea cūcta firmaret: id est in se mōstrarer impletri. Oportebat enī inqt̄: impleri oia que scripta st̄ in lege et ppheti et psalmis de me: id ē i sumis montiū. Sic enī venit i nouissimis temporib⁹ manifestus mons dñi: parat̄ in cacumie montū: qd̄ hic ait: i summis montiū. Supextollef sup libanū fruct⁹ eius. Libanū solemus accipe veluti hui⁹ seculi dignitatē: quoniā mons est libanus excelsas arbores habens: et nomē ipm̄ interpretat̄ candidatio. Quid ergo mirū si sup huius seculi preclarū: omne fastigū fruct⁹

LXXI.

supextollef christus: cuius fructus dilectores omnia secularia culmina cōtempserūt: Si aut in bono accipim⁹ libanū ppter cedros libani quas plātauit: quis ali⁹ fruct⁹ intelligēdus ē: qui sup hūc libanū extollit: nisi de quo apls dicit de caritate locutur⁹: Adhuc supēminentē viam vobis demonstro: Hoc enim et in primo pponit munera diuinorū vbi ait: Fruct⁹ aut spūs est caritas atq; inde cetera: vtiq; vbiq; cōsequētia cōtexunt. Et florebūt de ciuitate sicut fenu terre. Quoniā ambigue posita ē ciuitas: nec adiunctū est ei⁹ aut dei. Nō enī dictū est: de ciuitate ei⁹: vel de ciuitate dei: sed tm̄ de ciuitate: in bono intelligit: vt de ciuitate dei: hoc ē de ecclia floreāt sicut fenu: sed fenu fructiferū sicuti est frumenti. Mā et hoc fenu appellat̄ in sancta scriptura sicut in Genesi iussum est pducere terram omne lignū: et omne fenu: nec adiunctū est omne frumentū: qd̄ pculdubio nō pteriret nisi feni nomine etiam hoc intelligeret: et multis alijs scripturarū locis hoc inuenit. Si aut sic accipiendū ē: floribūt sicut fenu terre: quēadmodū dictū est: ois caro fenu: et claritas homis sicut flos feni: pfecto et ciuitas illa intelligenda est que seculi huius societatē significat. Nō enī frustra primus Layn cōdidit ciuitatē. Exaltato itaq; fructu christi sup libanū: id ē sup arbores diuinas: et ligna imputribilia: qz ille fructus etern⁹ est ois claritas homis: fm̄ tpalē seculi celitudinē feno compagat: qm̄ a credenti bus et vitā eternā iani sperātib⁹ spernit felicitas temporalis: vt impleat illud qd̄ scriptū est: Ois caro fenu: et ois claritas carnis vt flos feni. Fenum aruit: flos decidit: verbū dñi manet in eternū: Ibi est fructus eius exaltar⁹ sup libanū. Semper enī caro fenu fuit: et claritas carnis vt flos feni. Et qz nō demonstrabāt que fuerat eligēda et p̄ponēda felicitas: flos feni p magno habebat: nec solū minime cōtemnebat: sed etiā maxime appetebat. Quasi ergo tūc ita cē ceperit: quādo enī animaduersum est atq; contemptū: quicquid florebāt in seculo: ita dictum est: Supextollef super libanū fructus eius: et florebunt de ciuitate sicut fenu terre: id est dissimilabūt sup omnia qd̄ in eternū pmittitur: et compabit feno terre: qz quid p magno habetur in seculo. Sit ergo nomen eius benedictū in secula: ante solem pmanet nōmē ei⁹. Per solem tempora significata sunt. Ergo

Alia lfa.
t nō habet.

Psalmus

in eternū permanet nōmē eius. Eternū enim antecedit tpa: nec claudit tpe. Et bñ dicent in ipo oēs trib⁹ terre: In ipso quippe implet⁹ qđ pmissum est Abrae. Nō em dicit in semib⁹ tanq̃ in multis: sed tanq̃ i vno: et semini tuo qđ est christ⁹. Abrae dicit in semie tuo bñdicent oēs tribus terre: neq̃ filij carnis: bñfilij pmissiois deputant in semine. Omnes gentes magnificabūt eū. Tanq̃ exponēdo repetuz est qđ supra dictū est. Quia. n. bñdicent i eo: magnificabūt eū: nō ipsi faciēdo vt magn⁹ sit qđ p seipm magn⁹ est: sed laudādo et magnū fatendo. Sic em magnificam⁹ deū: sic etiā dicim⁹: Sancticef nōmē tuū: qđ semp vniq̃ sanctū est. **B**ñdict⁹ dñs deus israel: qđ facit mirabilia solus. Losiderans omnib⁹ supradictū eructat hymn⁹: et benedicit dñs deus israel. Implet enim qđ ad illā sterlē dictū ē: et qđ eruit te: ipē de⁹ israel vniuerse terre vocabit: ipē facit mirabilia solus. Qm̃ quecūq̃ faciūt: ipē in eis opat: qui facit mirabilia solus. **E**t bñdict⁹ nomē glorie ei⁹ in eternū: et in seculu seculi. Quid aliud latini inter pretes diceret: qui nō possēt dicere: in eternū: et in eternū eterni. Quasi em aliō dictū sit in eternū: et aliō i sclm ita sonat: Sz grec⁹ bz eis Tov aiwva xai eis Tov aiwva Iou aiwvōs qđ forte cōmodius dicere: i sclm: et i seculū seculi: vt i sclm intelligeref quātū hoc seculū durat: in seculū autē seculi: qđ post huius finē futurū pmutif. **E**t replebit glia eius omnis terra: fiat fiat. Iussuti dñe: ita fit: ita fit: donec illud quod cepit a flumie: pueniat oino vsq; ad terminos orbis terre.

Explícit Tractatus de ps. LXXI.

Incepit Tractatus de ps. LXXII.

Aldite audite dilectissima viscera corporis christi: quorū spes dñs de⁹ noster est: et nō respicatis in vani tates et insanias mendaces: et qui adhuc respicitis: audite: ne respiciat. **P**salmo iste inscriptionē habet: id est titulu. **D**e fecerunt hymni David filij Jesse: psalm⁹ ipi asaph. **L**ot habemus psal mos in quoꝝ titulis scriptū est nōmē David: nūsc̃ est addituz filij Jesse: nū in hoc solo: quod credendū est nō frusta factum neq̃ inaniter. **E**bios est nobis innotuit de⁹: et ad intellectū vocat piū studiū caritatis. **Q**uid ē defecēt hymni David filij Jesse? **H**ymni laudes sunt dei cū cantico: hymni

LXXII.

cantus sunt continentes laudes dei. Si sit laus et non sit dei: non est hymnus. Si sit laus: et dei laus: et nō cantek: nō ē hymn⁹. Oportet ergo vt sit hymn⁹: habeat h̃ tria: et laude: et dei: et canticū. Quid est ergo defecerūt hymni: Defecerūt laudes: que cantant in deū. **N**olestā rem et q̃si luctuosam videſ nūciare. Qui em cantat laudem: nō solum laudat s̃ etiā hilariter laudat. Qui cantat laudē: nō solū cantat: sed et amat eū quē cantat. In laude confitētis est p̃dica tio: i cantico amātis affectio. Defecerūt g̃ hymni David ait: et addidit: filij iesse. Erat em David rex israel filij Jesse: tpe quodā veteris testamēti: quo tpe nouū testamēti occultū ibi erat: tanq̃ fructus i radice. Si em queras fructū in radice nō inuenis: nec tamē inuenis in ramis fructū: nisi qđ de ra dice p̃cesserit. Illo ergo tēpore p̃plo primo veniente ex semie Abrae carnaliter: nā et po pulus secūdus p̃tinens ad nouū testamen tū: ad semē Abrae p̃tinet: sed iaz sp̃ualiter. Illi ergo p̃plo p̃mo adhuc carnali: vbi pau ci p̃phete intelligebāt: et quid desideraret a deo: et q̃si haberet publice p̃dicari: p̃nūcia uerūt futura hec tēpora: et aduentū domini nostri Jesu christi: et quēadmodū ipē chri stus s̃m carnē nasciturus: in radice erat oc cultus in semine patriarcharū: et quodā tē pore reuelandus tanq̃ fructu apparēt: si cut scriptum est: floruit virga de radice Jesse: sic etiā ipsum nouū testamentū qđ i christo est: prioribus illis temporib⁹ occul tuz erat: solis p̃phetis cognitū: et paucissi mis ph̃s: nō ex manifestatiōe p̃sentiu: sed ex reuelatiōe futuroꝝ. Nam quid sibi vult fratres vt vnu quiddā cōmemorez: quod Abraam mittens seruū suū fidelem ad de sponsandā vxorem vnicō filio suo: facit eū urare sibi: et i uramēto dicit ei: Pone manū sub femore meo et iura: Quid erat in fe more Abrae: vbi ille manū urans posuit: Quid ibi erat: nisi qđ et tūc ei pmissum est: In semine tuo benedicent omnes gentes: Femoris nomine caro significat. Be carne Abrae p̃ Isaac et Jacob: et ne multa cō memoremus per Mariā dominus noster Jesus christus. Quia vnu radix erat in patriarchis vnde ostendim⁹: **P**aulū interro gemus. Gentes iam credentes in christū et quasi supbire cupientes contra iudeos qđ crucifixerunt christū: cum et de ipo populo venerūt: en alius paries occurrit i angulo: id est in ipo christo de diuerso veniente pa